

NOTISER

Sune Björklöf: *Björnen. I markerna & kulturen*. Gidlunds förlag, Möklinta 2010. 414 s., ill. ISBN 978-91-7844-806-7.

Sune Björklöfs bok *Björnen* kvalificerar sig för vad man brukar kalla ett referensverk. Den är grundlig, omfattande och systematisk till sin karaktär. Den sträcker sig från nutida kulturella föreställningar om björnen till antika perspektiv. Finns det något att veta om björnen som Björklöf inte behandlar? Jag är tveksam.

Björklöf anlägger en mängd perspektiv på detta djur som uppenbarligen har en särställning i kulturen. Som undertiteln antyder omfattar boken både naturvetenskapliga kunskaper om björnen och dess plats i relation till människan, såväl nu som då.

Aristoteles, Bestiarierna, Plinius d.ä., Hildegard från Bingen, Olaus Magnus, förstås, till 1700-talets Olof Johansson Broman, den makalöse från Hudiksvall, beskriver, benämner och kastar sina blickar på björnen. Broman beskriver bl.a. den mytomspunna Enångersbjörnen eller Storfår, Nalle, Stolle som han också kallades. Denna björn som inte lät sig skrämmas utan gick in på gårdarna, in i husen och tog vad han ville ha.

Det är först vid den här tiden och med Linné som be-

skrivningarna får vetenskaplig karaktär, dvs. de präglas bl.a. av en vilja att systematisera och beskriva arten i förhållande till andra arter.

Björklöf skriver om björnens biologi men också om jakten och dess jägare. Björnen framträder både som ett till oss distanserat vilt och som en till människan påfallande nära art. Det är inte bara berättelserna om björnar som är många och vittnar om människans täta relation till djuret. Alla tama, dansande och i fångenskap levande björnar säger något om detta djurs potential som ett slags mänsklig spegel, en reflex som gestaltas i konst och litteratur men också i leksakerna, i t.ex. Steiffnallen och teddybjörnen. Den senare uppkallades efter den amerikanska presidenten Theodore Roosevelt. Varför fick nallen en sådan särställning bland 1900-talets barn? Björklöf pekar på det människolika, på det närmast docklika och samtidigt könsneutrala utseendet som leksaksbjörnen fick, samtidigt som den var mjuk.

Sune Björklöfs bok handlar ju inte bara om björnen utan också, i högsta grad, om mänskliga förhållningsätt till djur och natur. Björnen visar sig, inte helt överraskande, vara en utmärkt prisma att betrakta sådana förhållningsätt genom.

Lars-Eric Jönsson, Lund